

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ЗНАЧЕННЯ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Розглянуто сутність, зміст та основні проблеми нормування праці робітників на сучасному етапі розвитку.

Анотация. Рассмотрены сущность, содержание и основные проблемы нормирования труда рабочих на современном этапе развития.

Annotation. The article considers the essence and main problems of current regulation of labor of workers.

Ключові слова: норма праці, нормування праці, планування та організація виробництва, оплата праці.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що нормування праці є невід'ємним елементом системи управління персоналом організації. Пов'язано це, перш за все, з необхідністю підвищення ефективності використання трудового потенціалу працівників, оптимізації їх чисельного та професійного складу.

Дослідженню управлінської діяльності в галузі нормування, організації та оцінки управлінської праці на підприємствах присвячені праці Анісімова О. С., Горшкової Л. Н., Гребньова Є. Т., Дятлова В. А., Жигалова В. Т., Зоткіна Н. С., Зудіної Л. Н., Малініна С. В., Омельченко І. Б., Паршина Н. М., Пилипенко С. Н., Потуданської В. Ф., Смирнова К. А., Семенченко А. В., Пономаренка В. С., проте на цьому розгляд та вивчення даної теми не припиняється.

Метою даної статті є уточнення сутності, змісту та основних проблем нормування праці робітників у сучасних економічних умовах.

Нормування праці є складовою і невід'ємною частиною системи управління будь-якого підприємства чи організації і включає визначення необхідних витрат часу як працівниками, так і колективами (бригадами) на виготовлення продукції, надання послуг та виконання на цій основі встановлених норм роботи.

Норми витрат праці виконують організаційні, технічні, планові, економічні та соціальні функції. За допомогою норм праці розраховується ступінь завантаження обладнання і кожного робочого місця, використання виробничих можливостей, плануються обсяги виробництва, визначається необхідна кількість персоналу за професіями, спеціальностями та кваліфікаціями, а також низка інших технічно-економічних показників.

Норма праці є тією першоосновою, з якої починається і на якій ґрунтується весь процес планування праці і виробництва: на основі норм праці розраховують трудомісткість виробничої програми, визначають необхідну чисельність персоналу і його структуру на підприємстві, розраховують економічну ефективність науково-технічних та організаційних нововведень тощо.

Діяльність щодо нормування праці в управлінні персоналом є комплексною і дає можливість вирішувати суміжні завдання. Основні цілі нормування:

- планування виробництва та визначення потреби в персоналі (якість і кількість);
- розрахунок витрат на заробітну плату;
- оцінка зміни продуктивності, ефективності виробництва.

Завдання нормування праці [1]:

- 1) встановлення витрат часу на одиницю продукції;
- 2) розробка найбільш раціональної структури виробничого процесу;
- 3) проведення аналізу виконання норм праці для розкриття резервів виробництва і продуктивності праці;
- 4) упровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці.

Нормування праці на підприємствах виконує важливі функції, оскільки є основою організації заробітної плати, оскільки норми витрат робочого часу одночасно стають і ступенем винагороди за працю, маючи тісний зв'язок із тарифною системою. Встановлення норм праці має на меті гарантувати певну продуктивність праці, а працівнику певний рівень заробітної плати. За виконанням норм праці оцінюється трудова діяльність кожного працівника й оплачується його праця.

Науково обґрунтовані норми праці дозволяють оцінити результати трудової діяльності кожного працівника, колективу. Встановлення норм праці на окремі види робочих процесів і операцій

дозволяє розрахувати і витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції між робочими місцями, цехами, виробництвами, що сприяє зростанню продуктивності праці.

Нормування визначає, яку методичну і розрахункову основу обрано для встановлення норм витрат праці тим чи іншим засобом. Встановлення норм праці відбувається за допомогою певних методів, що наведені на рисунку.

Аналітичний	Досвідно-статистичний
<ul style="list-style-type: none"> • Розрахунок на основі досліджень робочого часу. • Розрахунок на основі використання нормативів із праці. • Розрахунок за типовими нормами та емпіричними формулами	<ul style="list-style-type: none"> • Розрахунок на основі порівняння. • Розрахунок на основі досвіду. • Розрахунок на основі сумарних спостережень

Рис. Методи нормування праці

Аналітичний (або технічний) метод нормування праці передбачає визначення норм праці в процесі роботи за допомогою хронометражу і фотографії робочого дня. Цей метод нормування праці дає можливість обґрунтувати техніко-економічні показники діяльності підприємства.

Досвідно-статистичний метод нормування праці базується на звітних даних про фактичний випуск продукції за минулий період часу (квартал, рік). Вартість виробленої продукції ділиться на кількість людино-днів або людино-годин. Розрахована таким чином норма виробітку показує продуктивність праці в обраному минулому періоді. Цей метод широко застосовується на підприємствах середнього масштабу і в організаціях, які суміщують торговельні та виробничі функції [2].

Нормування необхідно при будь-якій формі власності, при будь-якому виробничому і трудовому процесі. Слід зазначити, що при переході до ринкової економіки підвищується об'єктивна необхідність нормування праці як однієї з важливих ланок економічного механізму, що визначає ефективність діяльності підприємств. Доходи роботодавців від основної діяльності підприємств і заробітна плата найманих працівників прямо залежать від обсягу виробленої та реалізованої продукції, від її ціни і собівартості, тому і ті, й інші зацікавлені у збільшенні кількості товарів, що поставляються на ринок, розширенні їх асортименту, підвищенні їх привабливості для споживачів як за якістю, так і за ціною. Цього можна досягти лише використовуючи механізм нормування праці, направлений на підвищення його ефективності, тобто збільшуючи результати праці щодо витрат на їх досягнення [3].

За об'єктивних науково-визначених норм праці у працівника, що реалізує свої трудові здібності, підвищуються інтерес у більш ефективному використанні робочого часу.

Без нормативного регулювання робочого часу за тривалістю, ступенем напруженості (інтенсивності), організації раціонального використання трудових витрат не можуть відбутися ринкові відносини всередині підприємства будь-якої форми власності та структури управління.

Для вдосконалення нормування праці потрібно здійснити комплекс заходів, охоплюючи порядок із власне нормуванням також і питання планування виробництва праці та її оплати. Необхідно посилити матеріальну зацікавленість працюючих у роботі за прогресивними нормами, а саме розширити сферу застосування підвищених розцінок при роботі за нормами; вдосконалити методи встановлення норм та організацію роботи зі встановлення норм та нормативів, запровадження їх у виробництво. Проводячи роботу з удосконалення нормування праці, слід виходити з того, що розширення нормування не є головним завданням. Воно буде давати ефект лише тоді, коли на знову охоплювані нормуванням роботи будуть встановлюватися прогресивні об'єктивно розраховані норми, коли буде регулярно проводитись їхнє оновлення, зміна та перегляд норм [4].

Отже, можна зробити висновки, що нормування праці, будучи інструментом обліку, аналізу і планування трудовитрат, впливає на витрати і на прибуток підприємства, слугує для встановлення стандартного часу на виконання різних видів робіт і для оптимізації технологічних трудових процесів. Це найважливіший елемент у плануванні виробництва, організації господарського розрахунку. Для того, щоб керувати підприємством, фірмою потрібно знати планові і фактичні витрати праці і матеріально-грошові витрати на одиницю продукції за основними елементами собівартості. Отримання цих даних здійснюється переважно за допомогою нормування.

Наук. керівн. Доровської О. Ф.

Література: 1. Багрова І. В. Нормування праці : навч. посібн. / І. В. Багрова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 212 с. 2. "Методи нормування праці" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://books.br.com.ua/10564>. 3. Рако́тін В. Робоча сила як товар / В. Рако́тін // РИЗИК. – 2007. – № 2. – С. 84–85. 4. Основні шляхи вдосконалення нормування праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coolreferat.com/>. 5. Беляев В. Якою має бути норма праці в умовах ринку / В. Беляев // Людина і праця. – 2008. – № 8 – С. 99–104.